

İSLAM'DA KANDİLLER

&

KANDİL SİMİDİ

MUSA EBU CAFER
& ÖMER FARUK

ilimvecihad.com

İÇİNDEKİLER

Mevlid Kandili	5
Regaib Kandili	13
Miraç Kandili	19
Berat Kandili	23
Kandil Simidi Hakkında	33

ilimvecihad.com

Mevlid

KANDILI

¶ Musa Ebu Cafer

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Kutlu doğumun habercisi olarak tanımladığı ve “Mevlid-i Nebi” olarak da anılan Mevlid Kandili, tarihte ilk kez Mısır’da kutlandı, “doğum, doğum yeri ve doğum vakti” anlamlarına gelen mevlid kelimesi, Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’in doğumunu anlatmak için kullanılıyor. “Mevlid-i Nebi” olarak da anılan ve Türkiye’de Mevlid Kandili olarak anılan bir gecedir. Neler olduğu ile ilgili olarak Rasûlullah’ın doğduğu gece hakkında birçok rivayetler mevcuttur. Bazı kutsal sayılan ateşlerin sönmesi, yıldızların kaybolması, bazı doğa olaylarının meydana gelmiş olması, vs... gibi.

İslam’ın mesajlarını halka sunan son peygamberimiz Hz. Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’in doğumunu anma ve kutlamak için düzenlenen törenler, tarihte ilk kez Mısır’da Fatımiler döneminde başladı. Çok geçmeden Eyyubiler tarafından da benimsenen kutlama programlarında çeşitli törenler ve şenlikler yapıldı.

Osmanlılar döneminde “mevlid merasimi”ne ayrı bir ehemmiyet verildi. Osmanlı’nın ileri döneminde “Mevlid Alayı” diye anılan muhteşem merasimlerde şeyhülislâm, vezirler ve diğer askerî ve mülkî erkân, büyük müderrisler, belli bir düzen içinde Rebîulevvel ayının 12’sinde Sultan Ahmed Camii’nde yerlerini alırlardı. Padişahın gelmesin-

den sonra vaazlar verilir, mevlidhanlar tarafından Süleyman Çelebi'nin yazdığı Vesiletü'n-Necât'ı, bilinen yaygın adıyla Mevlid'i okunur ve bu esnada Medine'den getirtilen hurmalar cemaate ikram edilirdi.

Mevlid törenleri daha sonra yaygınlık kazanarak günümüze kadar devam etti. Esasen Peygamber (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in doğum yıl dönümünü kutlama maksadıyla başlayan mevlid töreni giderek, Kadir, Mi'rac, Regaib ve Beraat gecelerinde veya sünnet, evlenme, ölüm, deprem gibi önemli olaylar vesilesiyle yapılmaya başlandı ve toplumsal gelenekte yer alan önemli bir dini-kültürel öğe oldu.

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in doğum gününü kutlamanın Kur'an ve Sünnet'ten hiçbir delili yoktur! Şeyh Muhammed bin Salih el-Useymin kendisine Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın hükmü sorulduğunda, o şöyle cevap vermiştir: Birincisi: Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in doğduğu gece kesin olarak bilinmemektedir. Aksine günümüzdeki bazı tarihçiler, Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in doğduğu gecenin Rebîül-Evvel ayının 9. gecesi olduğu ve 12. gecesi olmadığı gerçeğine varmışlardır.

O halde 12. gece yapılan kutlamanın tarihî yönden hiçbir dayanağı yoktur. İkincisi: Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın dînî yönden de hiçbir dayanağı yoktur. Çünkü Mevlid-i Nebevî'yi kutlamak Allah (*azze ve celle*)'nin dîninden olmuş olsaydı, Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bunu yapardı veya ümmetine bunu bildirirdi.

Eğer Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bunu yapmış veya ümmetine bildirmiş olsaydı, bu kutlama günümüze kadar hadis kitaplarında korunmuş olurdu.

Evet Şeyh Muhammed Bin Salih el Useymin (*rahimehumullah*)’in dediği gibi mevlidi şerif okumanın sünnette bir dayanağı yoktur. Sünnette olmayan bir şeyi din adına yapmak bid’at kısmına girer. İmam Müslim’in Aişe validemizden aktardığı hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) efendimiz şöyle buyurmaktadır: **“Kim, işimizde (dinimizde) olmayan şeyi ortaya çıkarırsa o ret edilir.”**

Ashabı kiramın imanı bizim imanımızdan daha kuvvetli idi. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’i bizlerden şüphesiz daha çok severlerdi. Bizlerden daha çok takva sahibi idiler. Eğer mevlid kandilini kutlamak güzel bir iş olsaydı şüphesiz onlar kutlardı. Ama ne onlar, ne onlara güzellekle tabi olanlar nede onlara güzellekle tabi olanlar yani ne sahabe, ne tabiin nede etbai tabiin mevlidi şerif kutlamadılar ve merasim şeklinde okumadılar.

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’i sevmek vaciptir. Rasûlullah efendimizi sevmeyen kişinin din ile alakası yoktur. Allah’u Teâlâ, kendisini ve peygamberini sevme ölçüsü olarak ona tabi olmayı belirlemiştir.

“Deki Allah’ı seviyorsanız bana tabi olun ki, Allah’u Teâlâ sizleri sevsin ve günahlarınızı bağışlasın!.”¹

1. Ali İmran Süresi, 31. Ayet Meali

Bir insanı sevmek, sadece onu övmek, ona çiçek takdim etmek ile ifade edilmez. Onu sevmek demek; ona yardım etmek, onu korumak, zor zamanlarında yanında olmak ve onunla sevinip onunla üzölmek demektir.

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'i sevmek; ona benzemek, sünnetini taklit etmek, emirlerini yerine getirmek, yasaklarından sakınmak, şahsiyetini ehli beytini ve ashabını korumak demektir.

Kufe'den tabiinden bir adam sahabe olan Huzeife İbni Yemana (*radiyallahu anhu*)'ya dedi ki: "Sen Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'i gördün mü?"

Dedi ki: Evet gördüm.

Dedi ki: Eğer bizler onun asrında yaşamış olsaydık onun yerde yürümesine izin vermezdik. Boyunlarımızın üzerinde taşırdık.

Dedi ki: Yeğenim! Gerçekten böyle yapabilir miydin?!

Sonra ona Hendek savaşından bir kısza anlattı. (Hendek savaşında müşrikler bir ittifaka girmiş, on bin kadar savaşçı gelip Medine'yi muhasara altına almışlardı. Müslümanlar onlara karşı koyacak sayıda değillerdi. Muhasara bir ay kadar sürmüştü. Müslümanlar açlık yaşıyor karınlarına taş bağlamışlardı. Arkadan Yahudi kabilesi anlaşmayı bozmuş müşriklerle ittifak kurup arkadan saldırma ihtimali vardı. İçeride ki münafıklar Müslümanlara her an bir ihanet etme tehlikesi içindeydiler. Kadınlar ve çocuklar evlere doldurulmuş, erkekler savaş hattında düşmanı püskürtmeyle uğraşıyorlardı.

Dedi ki: “Hendek savaşında idik. Müşrikler bizleri muhasara altına almışlardı. O kadar soğuk bir geceydi ki bazıları yerde çukur açıyor ve soğuktan korunmak için içine giriyorlardı. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) dedi ki: “Müşriklerden kim bana haber getirecek? Ümit ederim cennette benimle beraber olacaktır!” Bu sözü üç defa tekrarlamasına rağmen açlık, soğuk ve korku sebebiyle kimse kalkıp “Ben Ey Allah’ın elçisi” demedi. Sonra “Kalk ey Huzeyfe, git onlardan haber getir. Sakın onlara (kışkırtacak) bir şey yapma” dedi. Ben yere doğru pusmuştum. Ona itaat etmekten başka çarem yoktu. Sonra müşriklerin arasına girdim ve ... Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’e haber getirdim ...

Ashabı kiram Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’i annelerinden, babalarından, evlatlarından, eşlerinden ve herkesten daha çok seviyorlardı. Hatta kendi nefislerinden bile daha çok seviyorlardı. Her şeylerini İslam davası uğruna feda ettiler. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’i savaşlarda korumak için vücutlarını duvar yaptılar. Hedef oldular. Onlar kadar efendimizi seven yoktur. Onlar efendimizin sevgisini mevlüt okutarak göstermediler. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’in getirdiği dine sahip çıkarak, sünnetini yaşayarak ve her şeyleriyle onu koruyarak sevgilerini ifade ettiler.

Bizim dinimiz tamamlanmıştır. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) vefat etmeden dinin bütün küçük büyük demeden meselelerini ve hükümlerini açıkladı. Kuran’a ve sünnete sıkı sıkıya bağlanmamızı ve sonradan din adına ortaya çıkacak olan bid’atlerden uzak durmayı tavsiye etti.

Eğer mevlüt okumak ve Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in doğumunu kutlamak güzel bir ameldir dersek o zaman Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in haşa bu dini eksik bıraktığı gibi bir düşünceyi ortaya çıkarır ki buda Allah korusun çok tehlikeli bir düşünce olur.

Mevlüt okutmada ve tören düzenlemede yapılan münkerler vardır ki bunlara da değinmek gerekmektedir. Bu merasimlerde ikramlarda bazen israfa ve gösterişe düşülmektedir ki buda dinimizde yasaklanmıştır. Kocasını ölmüş bir kadının büyük bir mevlüt okutmak için bankadan faizli borç aldığını duydum. Bu merasimi yaptırmayanlar ölüye saygısız addedildiği için para bulamayan insanların bankadan faiz para almaları ne kadar felaket bir şey olduğunu düşünebiliyor musunuz?

Dinimizde böyle bir şey olabilir mi?

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in sünnetine sıkı sıkı sarılmamız bize yeterlidir. Sonradan ortaya çıkan bidatlerden kendimizi korumalıyız.

Dünya ve ahiret kurtuluşunu istiyorsak Kur'an ve Sünnet bizlere kafidir.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

ilimvecihad.com

Regaib

KANDİLİ

Ömer Faruk

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Receb ayının ilk Cuma gecesine “Regaib Kandili” denilmektedir. Receb ayı 4 haram aydan birisidir. Diğer haram aylar ise; Zü'l-Ka(i)'de, Zü'l-Hicce ve Muharrem aylarıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz ki Allah katında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı gündeki Allah'ın (levh-i mahfûz'a) yazısında 12'dir. Bunlardan 4'ü haram (tazim edilmiş, saygın) aylardır. İşte bu dosdoğru olan kanundur. O halde bu aylarda kendinize zulmetmeyin... ”¹

Bu ayetinde Allah Teâlâ, haram ayları diğer aylara üstün kıldığını ifade etmiş, özellikle haram aylarda herhangi bir haramını işlemek veya bir farzını yerine getirmemek suretiyle kendimize zulmetmememizi, haramlarından kaçınıp farzlarını yerine getirerek bu ayları tazim etmemizi emretmiştir. Çünkü bu aylarda günah işlemek diğer aylarda işlemekten daha büyüktür.

Haram aylarda günah gibi ibadet de büyük olur. Ramazân ayı hariç bu aylarda yapılan salih amellerin sevabı diğer helal aylarda yapılan salih amellerin sevabından daha büyüktür.

İbn Abbâs (*radiyallahu anhuma*) şöyle demiştir: “Bu ayetinde Allah, bu aylarda işlenen günahı ve salih amel

1. Tevbe Sûresi 36. Ayet Meali

ve ecri daha büyük kılmıştır.”¹

Dolayısıyla Receb ayı haram aylardan olduğu için bu ayda çokça salih amelde bulunmak müstehabtır.

Ancak dinde, bu aya özel olarak veya bu ay içerisindeki bir güne/geceye has olarak yapılması teşvik edilmiş belli bir ibadet yoktur. Bu ayın haram ay olması dışında diğer aylara karşı bir üstünlüğü söz konusu değildir. İşte âlimlerin konuyla ilgili sözleri:

İbn Hacer el-Askalânî (*rahimehullah*): “Receb ayının fazileti, orucu, bu aydan belli bir günde oruç tutmak ve bu aydaki özel bir geceyi kıyamla geçirmek hakkında delil olmaya elverişli hiçbir sahih hadis gelmemiştir. Bunu kesin olarak ifade etme noktasında beni imam hafız Ebu İsmâîl el-Herevî geçmiştir.”² Bu sözünden sonra İbn Hacer, Receb ayı hakkında gelen rivayetlerin kiminin zayıf, kiminin ise uydurma olduğunu belirtmiştir.

İbn Teymiyye (*rahimehullah*): “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’den Receb ayının fazileti hakkında bir hadis sabit olmamıştır. Bilakis bu konuda Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’den rivayet edilen hadislerin geneli yalandır.”³

İbnu’l-Kayyim (*rahimehullah*): “İçinde Receb orucu veya Receb’in bazı gecelerinde namaz geçen bütün hadisler yalan ve iftiradır.”⁴

1. Câmiu’l-Beyân, Taberi, Tevbe 36. ayetin tefsirinde.

2. Tebyinu’l-Aceb bimâ Verede fi Şehri Receb, sy: 23

3. İktidâûs-Srâti’l-Mustakim, sy:301

4. Menâru’l-Munif, sy:96

İbn Receb el-Hanbelî (*rahimehullah*): “Receb orucunun fazileti hakkında ne Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’den ne de ashabından herhangi bir şey sahih olmuştur. Receb ayında bu aya özel belli bir namaz yoktur. Receb ayının ilk Cuma gecesindeki Regaib namazı hakkında rivayet edilmiş olan hadisler yalandır, batıldır, sahih değildir.”¹

Ebu Bekr et-Tartûşî (*rahimehullah*): “Ebu Muhammed el-Makdisî (*rahimehullah*) bana şunları haber verdi, dedi ki: “Beyt-i Makdis’te bizim yanımızda Recep ve Şa’bân aylarında kılınan bu Regaib namazı hiç olmamıştır. Bu namazın bizim yanımızda ilk ortaya çıkışı 448 senesindedir... Receb ayı namazına gelince; Beyt-i Makdis’te bizim yanımızda ancak hicrî 480 senesinden sonra ortaya çıkmıştır. Bundan önce böyle bir namazı ne gördük ne de işittik.”²

İbnu’s-Salâh (*rahimehullah*): “Regaib namazı hadisi Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulmuş bir hadistir. Bu namaz hicrî 400’den sonra ortaya çıkmış bir bidattir.”³

Nevevî (*rahimehullah*): “Regâib namazı diye bilinen namaz -ki bu namaz 12 rek’attır, Receb’in ilk Cuma gecesinde akşam ile yatsı arasında kılınır- ve 100 rek’atlık Şa’bân’ın orta gecesine namazı, bu iki namaz bid’attır, çirkin birer bid’at ve münkerdir.

Bu iki namazın “Kûtu’l-Kulûb” ve “İhyâu Ulûmi’d-Dîn” kitaplarında zikredilmesine ve bu namazlar hakkında zikredilen hadise aldanılmaz. Çünkü bun-

1. Letâifu’l-Meârif, sy:228

2. el-Havâdisu ve’l-Bida, sy:103

3. Kitâbu’l-Bâis alâ İnkârî’l-Bidai ve’l-Havâdis, Ebû Şâme, sy:145

ların hepsi batıldır.”¹

İbnu'n-Nahhâs (*rahimehullah*): “Bu namaz bid'attır. Bunun hakkında gelmiş olan hadis, muhaddislerin ittifakıyla uydurmadır.”²

Binâen aleyh; Receb ayının ilk Cuma gecesi-ni/Regaib kandilini tazim edip kutlamak/ihya etmek; bu geceye özel olarak ibadet kastıyla, sevap elde etmek için yapılan herbir iş(Örneğin; namaz kılmak, zikretmek, Kur'ân okumak, tevbe-istiğfar etmek, bu geceye has toplanıp dini bir konuda sohbet/ders yapmak, mevlütler, kasideler okumak, konferanslar, seminerler, programlar düzenlemek, ziyaretleşmek, sözlü veya yazılı tebrik gibi). Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in meşru kılmadığı ve ashabi'nın (*radiyallahu anhum*) yapmadıkları onlardan sonra ortaya çıkmış bir bid'attır.

Şayet bu gerçekten güzel, dinde meşru olsaydı, dünya ve ahirette insanlar için hayır olan herbir şeyi, Allah'ın sevip razı olduğu farz/vacib-müste-hab bütün ibadet çeşitlerini gösterip şer olan her şeyden de sakındırmış olan Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) muhakkak bunu da ümmetine bildirir ve O'ndan öğrendikleri her bir ibadeti bize aktarmış ve hayırlı işler yapmada en önde/en hırslı olan sahabe (*radiyallahu anhum*) bunu da bize aktarır ve bu geceyi kutlardı.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

1. el-Mecmû', 3/548

2. Tenbihu'l-Ġâfilin, sy:496

ilimvecihad.com

Miraç
KANDİLİ

Ömer Faruk

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Receb ayının 27. gecesi olan “Miraç Kandili”ni tazim edip kutlamak/ihya etmek; bu geceye özel olarak ibadet kastıyla, sevap elde etmek için yapılan her bir iş (Örneğin; namaz kılmak, zikretmek, Kur’ân okumak, tevbe-istiğfar etmek, bu geceye has toplanıp dini bir konuda sohbet/ders yapmak, mevlütler, kasideler okumak, konferanslar, seminerler, programlar düzenlemek, ziyaretleşmek, sözlü veya yazılı tebrik gibi) Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in meşru kılmadığı ve ashabi’nın (radiyallahu anhum) yapmadıkları onlardan sonra ortaya çıkmış bir bid’attır.

İsra ve Miraç gecesi Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in doğruluğunu, Allah katındaki konumunun büyüklüğünü, Allah Teâlâ’nın kudretinin azametini ve O’nun bütün mahlûkların -ki mahlûkâtın en son noktası arştır, bundan sonra hiçbir mahlûk yoktur, boşluk bile yoktur- üstünde olduğunu gösteren ayetlerden biridir. Bu gecede Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) Mescid-i Aksâ’ya götürülmüş, orada Nebilere (aleyhimusselam) namaz kıldırılmış, oradan semaya çıkartılmış, O’nun için yedi kat semanın kapıları açılmış, her semada bir peygamber ile karşılaşmış, yedinci katı da geçerek Allah (azze ve celle)’ye doğru O’nun dilediği yere kadar yükseltilmiş ve Allah Teâlâ O’nunla konuşmuş, bu şekilde arada hiçbir vasıta olmaksızın O’na beş vakit namazı farz kılmıştır.

Ancak bu hadisenin tam olarak ne zaman gerçekleştiği, Receb ayında mı yoksa başka bir ayda mı olduğu konusunda sahih bir rivayet gelmemiştir.¹ Bu sebeple ilim ehli bu olayın hangi senede ve hangi ayda vuku bulduğunda ihtilaf etmiş, birçok görüş ileri sürülmüştür.²

İbn Dihye el-Kelbî (*rahimehullah, vefatı: hicrî 633*) şöyle demiştir: *“Bazı kıssacılar İsrâ'nın Receb ayında olduğunu söylemişlerdir. Bu, cerh ve ta'dîl ehli (ravilerin güvenilirliğini tespit edenler) yanında yalanın ta kendisidir. İmam Ebu İshâk el-Harbî şöyle demiştir: “Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Rabîu'l-Evvel ayının 27. gecesinde (Mescid-i Aksâ'ya) götürülmüştür.”³*

İbn Receb el-Hanbelî (*rahimehullah*) şunları kaydetmiştir: *“Receb ayında büyük hadiselerin olduğu rivayet edilmiştir. Ancak bunlardan hiçbir şey sahih değildir... Sahih olmayan bir isnadla Kâsım b. Muhammed'den İsrâ olayının Receb'in 27'sinde olduğu rivayet edilmiştir. İbrahim el-Harbî ve başkaları bunu kabul etmemişlerdir. Kays b. Ubâd'tan ise Receb'in 10. gününde olduğunu söylediği rivayet edilmiştir.”⁴*

Dolayısıyla Receb ayının 27. gecesinde gerçekleştiği bilgisi sabit değildir. Sabit olmayan her bir şey batıldır ve batıl üzerine bina edilen şey de batıldır.

Bu hadisenin vaktinin belli olduğu farz edilse bile *-ki topluma göre bu gece bellidir, Receb ayının*

1. Bkz: Zâdu'l-Meâd, İbnu'l-Kayyim, 1/57

2. Bkz: Fethu'l-Bârî, İbn Hacer, 8/201 ve 280. sayfalar, Tefsîru'l-Kurtubî, 10/210, el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kesir, 3/107

3. Edâu Mâ Vecceb min Beyâni Vad'il-Vaddâine fi Receb, sy: 53

4. Letâifu'l-Meârif, sy:233

yirmi yedinci gecesidir- az evvel de belirttiğimiz gibi yine de bu geceyi tazim edip kutlamak, bu geceye özel bir ibadette bulunmak bid'at olan bir davranıştır. Şayet bu gerçekten güzel, dinde meşru olsaydı, dünya ve ahirette insanlar için hayır olan her bir şeyi, Allah'ın sevip razı olduğu farz/vacib-müste-hab bütün ibadet çeşitlerini gösterip şer olan her şeyden de sakındırmış olan Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) muhakkak bunu da ümmetine bildirir ve O'ndan öğrendikleri her bir ibadeti bize aktarmış ve hayırlı işler yapmada en önde/en hırslı olan sahabe (*radiyallahu anhum*) bunu da bize aktarır ve bu geceyi kutlardı.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Berat KANDİLİ

Ömer Faruk

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

“Berat gecesi” diye isimlendirilen Şa’bân ayının 15. gecesinin faziletli bir gece olduğuna dair birtakım rivayetler gelmiştir. Kimi âlimler bu rivayetlerin bazısının zayıf bazısının ise uydurma olduğu, bu konuda mutemed bir rivayetin bulunmadığı, bu gecenin diğer gecelerden bir üstünlüğünün sabit olmadığı görüşünde olup, kimi âlimler ise bu rivayetlerden sadece Allah Teâlâ’nın bu gecede kafirler ve bir müslümana basit dünyalık bir sebepten ötürü kin besleyenler haricinde bütün kullarını affettiğini bildiren hadisin sahih olduğunu, diğerlerinin ise güvenilir olmadığını, bu gecenin faziletli bir gece olduğunu söylemişlerdir.

Sahihliğine hükmedilen hadis şudur:

Muâz b. Cebel (*radiyallahu anhu*) Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*)’in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Allah Teâlâ Şa’bân’ın orta gecesinde mahlûkâtına nazar eder ve şirk koşan veya kin besleyen müstesna bütün mahlûkâtını affeder.”¹ Heysemî (*rahimehullahu*) “Mecmau’z-Zevâid”inde bu rivayet hakkında şunları kaydetmiştir: “Bunu Taberânî (*rahimehullahu*) el-Kebîr ve el-Evsat’ta rivayet etmiştir. Her ikisinin de ravileri sikadır (güvenilirdir.)” Fakat bu rivayet zayıftır.²

1. Taberânî, İbn Hibbân, Beyhâkî; Şuabu’l-İmân

2. İzahı için bkz: et-Ta’liku’l-Me’mûl alâ Kitâbi’n-Nuzûl, Ahmed es-Sekenderî, hadis no: 110. Ehline malumdur ki “ravileri sikadır” sözü hadisin sahih olduğunu göstermez. Çünkü bu, sadece ravilerin adaletli olduğunu ifade eden bir sözdür ki adaletli olmak, hadisin sahih kabul

Munzirî (*rahimehullah*) ise “*et-Terğîb ve’t-Terhîb*” de bu rivayet için “*isnadında bir beis yoktur*” demiştir.

El-Elbânî (*rahimehullah*) “*Silsiletu’l-Ehâdîsi’s-Sahîha*” adlı eserinde Muâz b. Cebel hadisi hakkında şunları söylemiştir: “*Sahih bir hadistir. Bazısı bazısını kuvvetlendiren çeşitli yollarla sahabeden bir gruptan rivayet edilmiştir. Bu sahabiler şunlardır: Muâz b. Cebel, Ebu Sa’lebe el-Huşenî, Abdullah b. Amr, Ebu Musa el-Eş’arî, Ebu Hureyre, Ebu Bekr es-Sıddîk, Avf b. Mâlik ve Âişe (radiyallahu anhum.)*” Aynı şekilde Şeyh Şuayb el-Arnaût da (*rahimehullah*) “*Sahîh İbn Hibbân*” a yaptığı tahkikinde bu rivayetin “*şahitleriyle birlikte sahih*” olduğuna hükmetmiştir. El-Elbânî’nin¹ isimli kitabında söylediklerinden anlaşılıyor ki O, az evvel adları zikredilen sekiz sahabe yoluyla gelen rivayetlerin hepsine aslen zayıf demiş, fakat bu rivayetlerin birbirlerini güçlendirdiğini söyleyerek sahih derecesine yükseldiğini savunmuştur.

Bu yollardan gelen rivayetlerden birkaçını nakledecek olursak;

Ebu Sa’lebe (radiyallahu anh) rivayeti: “*Muhakkak ki Allah Teâlâ Şa’bân’ın orta gecesinde kullarına nazar eder ve müminleri bağışlar, kâfirlere mühlet tanır ve kin sahibi olanları kinlerini terk edinceye kadar kinleriyle baş başa bırakır.*”² Heysemî, Dârakutnî, İbnu’l-Cevzî (*rahimehumullah*) bu rivayetın zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

edilme şartlarından sadece bir tanesidir. Bu şartın dışında dört şart daha vardır.

1. Zilâlu’l-Cenne fi Tahrîci Kitâbi’s-Sünne, 1/222

2. Taberânî, Beyhâkî

Ebu Bekr (*radiyallahu anh*) rivayeti: “Şa’bân’ın orta gecesi olduğunda Allah Teâlâ dünya semasına iner ve kullarını bağışlar.¹ Ancak şirk koşan veya kardeşine kin besleyen müstesna.” Heysemî şunları söylemiştir: “Bunu Bezzâr (*rahimehullah*) rivayet etmiştir. Ravileri arasında Abdulmelik b. Abdilmelik vardır. Bu kişiyi İbn Ebî Hâtim “el-Cerhu ve’t-Ta’dil” kitabında zikretmiş ve O’nu zayıf olmakla vasıflamamıştır. Diğer ravileri ise sika’dır.” Ancak el-Elbânî, İbn Ebî Hâtim’in bizzat bu kitabında hadisin başka bir ravisi olan Mus’ab İbn Ebî Zî’b’den bahsederken hem O’nun hem de Abdulmelik b. Abdilmelik’in tanınmayan kişiler olduğunu belirttiğini söylemiştir. Nitekim Bezzâr da Abdulmelik b. Abdilmelik’in tanınmayan biri olduğunu söylemiştir. Buhârî (*rahimehullah*) bu ravi hakkında “hadisinde sorun vardır” demiştir.

Âişe (*radiyallahu anha*) rivayetine göre; Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bir gece Bakî mezarlığına gitmiş ve oradayken kendisine şöyle söylemiştir: “Muhakkak ki Allah Teâlâ Şa’bân’ın orta gecesinde dünya semasına iner ve Kelb oğullarının koyunlarının kılları sayısından daha fazlasını affeder.”² Tirmizî (*rahimehullah*) bu hadisi aktardıktan sonra şöyle demiştir: “... Muhammed’i (yani İmam Buhârî’yi) bu hadisin zayıf olduğunu söylerken işittim...”

Bu zamanın büyük muhaddislerinden Şeyh Süleyman el-Ulvân (*Allah O’nu esaretten kurtarsın*) Allah Teâlâ’nın bu gecede dünya semasına indiğini bildiren rivayetlerin hepsinin sorunlu olup hiçbirinin sahih olmadığını söylemiştir.

1. Ebu Musa el-Eş’arî rivayetinde: “yeryüzündekileri bağışlar...” ifadesi geçmektedir.

2. Tirmizî, İbn Mâce, Ahmed, Beyhaki

Yine Âişe (*radiyallahu anha*)’dan rivayet edildiğine göre; bir gece Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) namaz kılariken secdeyi çok uzatmış, öyle ki Âişe (*radiyallahu anha*) O’nun vefat ettiğinden kuşkulmuş, namazını bitirdikten sonra O’na “*bu gecenin hangi gece olduğunu biliyor musun?*” diye sormuş, O da “*Allah ve Rasûlü daha iyi bilir*” deyince şöyle demiştir: “*Bu gece Şa’bân’ın orta gecesidir. Muhakkak ki Allah Teâlâ Şa’bân’ın orta gecesinde kullarına nazar eder ve bağışlanmak isteyenleri bağışlar, merhamet isteyenlere merhamet eder ve kin sahiplerini ise buldukları hal üzere erteler*” El-Elbânî bu rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir.¹

Tirmizî şerhi meşhur “*Tuhfetu’l-Ahvezî*” isimli kitabın sahibi Mübârekfûrî (*rahimehullah*) bu kitabında, bu gecenin faziletli olduğunu gösteren birkaç rivayet aktardıktan sonra şöyle demiştir: “*Dolayısıyla bu hadisler (her biri zayıf olmakla beraber) toplamıyla Şa’bân’ın orta gecesinin fazileti hakkında hiçbir şeyin sabit olmadığını iddia edenlere karşı bir hüccettir. Allah’u Teâlâ en iyi bilendir.*”

Allah Teâlâ’nın bu gecede kullarını affetmesinin hikmeti, Ramazân’ın güzel bir halde karşılanması olarak açıklanmıştır.

Muasır muhaddislerden Ahmed es-Sekenderî “*et-Ta’lîku’l-Me’mûl alâ Kitâbi’n-Nuzûl*” adlı kitabında 108 ve 109. numaralı hadisler üzerinde dururken el-Elbânî’nin bu geceyle ilgili rivayetler hakkındaki görüşünü kabul etmemiş ve güçlü tenkitler yöneltmiştir.

1. Beyhaki

Malikî mezhebi ulemasından Kâdı Ebu-bekr İbnu'l-Arabî (*rahimehullah, vefatı: hicrî 543*) "*Ahkâmu'l-Kurân*"ında Duhân suresi 3. ayetin tefsirinde şunları söylemiştir: "*Şa'bân'ın orta gecesi hakkında; ne fazileti ne de bu gecede ecellerin yazılması ile ilgili güvenilir bir hadis yoktur. Bu sebeple bu geceye yönelmeyin/özen göstermeyin.*"

İmam İbn Vaddâh (*rahimehullah, vefatı: hicrî 287*) Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'in (*rahimehullah*) şöyle dediğini aktarmıştır: "*Şeylerimizden, fakihlerimizden hiç birinin Şa'bân'ın orta gecesine yöneldiklerine ulaşmadım. Onlardan hiçbirinin Mekhûl hadisini (yani Muâz b. Cebel hadisini) zikrettiklerine ve bu gecenin diğer gecelere bir üstünlüğünün olduğuna inan-dıklarına ulaşmadık.*"¹

İmam Ebubekr et-Tartûşî (*rahimehullah, vefatı: hicrî 474*) şöyle demiştir: "*Ebu Muhammed el-Makdisî bana şunu haber verdi: "Beyt-i Makdis'te bizde Receb ve Şa'bân aylarında kılınan şu Regâib namazı hiç yoktu. Bizde bu namazın ilk olarak meydana gelmesi hicrî 448 senesindedir. Şöyle ki; Beyt-i Makdis'te bize Nablus ehlinden İbn Ebi'l-Hamrâ diye bilinen bir adam geldi. Tilaveti güzel biriydi. Kaktı ve Mescid-i Aksâ'da Şa'bân'ın orta gecesinde namaz kılmaya başladı. Bir adam da ihram tekbiri getirip arkasında durdu. Sonra onlara üçüncü ve dördüncü kişiler de eklendi. Namazı bitirmemişti ki sonunda büyük bir cemaat olmuşlardı. Sonra bu adam bir sonraki sene yine geldi ve onunla birlikte birçok kimse namaz kıldı. Bir sonraki sene bir daha geldi ve onunla birlikte birçok kimse namaz kıldı. Bu namaz Mescid-i Aksâ'da ve insanların evlerinde*

1. Kitâbun fihi ma Câe fi'l-Bida', sy:100, rakam:119

yayıldı. Sonra bu namaz sanki sünnetmiş gibi (insanlar arasında) şu günümüze kadar yer etti.”¹

İbn Vaddâh senediyle şunu rivayet etmiştir: “İbn Ebî Mulekye’ye (rahimehullah) şöyle denildi: “Ziyâd en-Nemîrî: ‘Şa’bân’ın orta gecesinin ecri kadir gecesinin ecri gibidir’ diyor.” Bunun üzerine İbn Ebî Mulekye şöyle dedi: “Eğer elimde sopa olduğu bir halde bu sözü ondan işitseydim bununla O’na vururdum.” Ziyâd o zaman kâdi idi.”²

Nevevî (rahimehullah) şunları kaydetmiştir: “Re-gâib namazı diye bilinen namaz -ki bu namaz 12 rek’attır, Receb’in ilk Cuma gecesinde akşam ile yatsı arasında kılınır- ve 100 rek’atlık Şa’bân’ın orta gecesini namazı, bu iki namaz bid’attır, çirkin birer bid’at ve münkerdir. Bu iki namazın “Kûtu’l-Kulûb” ve “İhyâu Ulûmi’d-Dîn” kitaplarında zikredilmesine ve bu namazlar hakkında zikredilen hadise aldanılmaz. Çünkü bunların hepsi batıldır.”³

İbn Receb el-Hanbelî (rahimehullah) bu gece hakkında şu önemli bilgileri kaydetmiştir: “Hâlid b. Ma’dân, Mekhûl, Lukmân b. Âmir gibi Şam ehlinde olan tâbiîn bu geceyi tazim ederler, bu gecede ibadet ederlerdi. İnsanlar bunun faziletini ve tazim edilmesini onlardan aldılar (öğrendiler) ... Atâ, İbn Ebî Muleyke gibi Hicaz âlimlerinin çoğu ise bunu kabul etmemişlerdir. Bu görüşü Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem Medine fakihlerinden aktarmıştır. Bu, İmam Malik’in ashabının ve başkalarının da görüşüdür. Bunlar: “Bütün bunlar bid’attır” demişlerdir. (Bunun bid’at olmadığını

1. Kitâbu’l-Havâdisi ve’l-Bida’, sy:266, rakam:238

2. A.g.e, sy:101, rakam 120

3. el-Mecmû, 3/548

söyleyen) Şam âlimleri bu gecenin nasıl ihya edileceği konusunda iki görüş üzerinde ihtilaf etmişlerdir:

1) Bu geceyi mescidlerde topluca ihya etmek müstehabtır. Hâlid b. Ma'dân, Lukmân b. Âmir ve başkaları bu gecede en güzel elbiselerini giyerlerdi, kokulanırlardı, gözlerine sürme çekerlerdi ve bu gecelerinde mescitte kıyam ederlerdi. İshak b. Râheveyh de onlara bu konuda muvafakat etmiş ve bu geceyi mescidlerde kıyamla geçirmek hakkında: "Bu bid'at değildir" demiştir...

2) Bu gecede namaz, sohbet ve dua için için mescidlerde toplanmak mekruh olup kişinin kendi başına namaz kılması ise mekruh değildir. Bu, Şam ehlinin imamı, fakihî, âlimi olan Evzâî'nin görüşüdür. İnşâallah doğruya en yakın görüş de budur."¹

İbn Teymiyye (*rahimehullah*) şöyle demiştir: "Şa'bân'ın orta gecesine gelince, bu gecede fazilet vardır. Selef arasında bu gecede namaz kılanlar vardı. Lakin bu geceyi ihya etmek için mescidlerde toplanmak ise bid'attır."²

Görüldüğü gibi İbn Teymiyye de bu gecenin faziletli olduğuna inanmaktadır.

Bütün bu aktardıklarımızdan anlaşılmalıdır ki, kimi âlimler bu gecenin faziletli olduğunu söylerken kimi âlimler ise bu gecenin diğer gecelerden bir üstünlüğünün olmadığına kail olmuşlardır.

Yine kimi âlimler bu gecenin mağfiret (*affolunma*) gecesini olduğunu kabul ederek Allah'ın mağfiretine mazhar olmak için bu geceye özel olarak

1. Letâifu'l-Meârif, sy:263

2. el-Ihtiyârâtü'l-İlmiyye li Şeyhi'l-İslam İbn Teymiyye, 1/58

bir takım ibadetlerde bulunmanın/bu geceyi ihya etmenin müstehab olduğuna inanırken kimi âlimler ise bunun bid'at olduğunu savunmuşlardır. Ancak bu gecenin faziletli bir gece olduğunu kabul edilse bile bu, bu gecenin kıyamla, gündüzünün de oruçla geçirilebileceğini, daha genel bir ifadeyle bu geceye özel bir ibadette bulunulabileceğini göstermeyip, sadece bu gecenin mağfîret gecesi olduğuna delalet etmektedir. Çünkü Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) ve ashabının (*radiyallahu anhum*) bu geceye özel herhangi bir ibadet yaptıklarına dair hiçbir şey sabit olmamıştır.

İbn Mâce'nin Süneninde geçen: “Şaban'ın orta gecesi olduğu zaman gecesinde kıyam edin, gündüzünde oruç tutun...” hadisinin muhaddisler çok zayıf olduğunu ifade etmişlerdir.¹ Hatta el-Elbânî “*Daif-ü't-Terğîb ve't-Terhîb*”de bunun uydurma olduğunu söylemiştir. Ancak Şa'bân'ın 15. günü diye değil de ayın 13, 14 ve 15. günleri olan “*eyyâm-ı bid'*”den olduğu için bu günde oruç tutulması ise sünnettir.

“5 gece vardır ki o gecelerde dua reddolunmaz; Receb'in ilk gecesi, Şa'bân'ın orta gecesi, Cuma gecesi, Ramazan bayramı gecesi ve Kurban bayramı gecesi” hadisi uydurmazdır.

Sonuç olarak; doğru olan, bu geceye özel olarak ibadet kastıyla, sevap elde etmek için herhangi bir söz ve fiilde bulunmamaktır. Allah'u A'lem.

1. Bkz: Tuhfetu'l-Ahvezi, 3/366

Seleften bazıları Allah Teâlâ'nın: *"Apaçık olan Kitab'a andolsun ki, biz onu (Kur'an'ı) mübarek bir gecede indirdik. Şüphesiz ki biz uyarıcıyızdır. Tarafımızdan bir emirle her hikmetli işe o gecede hükmedilir (kulların rızıkları, ecelleri, bütün işleri o gecede ayrılır, yazılır.)"*¹ ayetindeki mübarek gece ile kastedilenin Şa'bân'ın orta gecesi olduğunu söylemişlerdir.

Ancak bu, İbn Kesîr'in de (*rahimehullah*) belirttiği gibi uzak bir yorum olup doğru olan kadir gecesi olduğudur ki müfessirlerin geneli bu görüştedir.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

1. Duhân Süresi 2-5. Ayet Meali

Kandil Simidi

HAKKINDA

Ömer Faruk

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Mevlid, Regaib, Miraç ve selef arasındaki ihtilaftan sahih olan görüşe göre Berat kandili diye kandili diye adlandırılan geceleri tazim edip kutlamak/ihya etmek; bu gecelere özel olarak 'ibadettir, sevaptır' diye yapılan her bir iş (Örneğin; namaz kılmak, zikretmek, Kur'ân okumak, tevbe-i tiğfar etmek, bu gecelere has toplanıp dini bir konuda sohbet/ders yapmak, mevlütler, kasideler okumak, konferanslar, seminerler, programlar düzenlemek, ziyaretleşmek, sözlü veya yazılı tebrik gibi) bid'at olduğu için -velev ki sevaptır niyeti olmayıp sadece adet diye olsa bile- bu gecelerin sembollerinden biri olan, bu geceler münasebetiyle yapılan kandil simidini ikram/hediye olarak kabul etmek, satın almak, iş/meslek icabı imal etmek ve satmak -ki bazıları kandil simidi yemenin sevap olduğuna inanmaktadır!-, bütün bunlar bu geceleri tazim edip kutlama bid'atının yaşamına ve yayılmasına yardımcı olmak/katkı sağlamak, bu bid'ata rıza göstermek ve bu günleri kutlayanlara benzemek anlamına geldiği için sakınılması gereken işlerdir.

Dolayısıyla birisi bu gecelerden birinde bize bu simidi ikram veya hediye etse bunu yumuşak bir üslupla kabul etmemeli, yememeli ve fırsat varsa kabul etmeme nedenini güzel bir şekilde anlatmalıyız. Ancak ikramı kabul etmediğimiz takdirde daha büyük bir mefsedetin meydana gelmesinden korkuyorsak, mesela ikram sahibinin bizden so-

ğumasından ve böylece davete zarar gelmesinden endişe edersek bu geceleri kutlamanın bid'at olduğunu belirtmek kaydıyla kabul edebilir, yiyebiliriz. Kabul edip bu kimseden ayrıldıktan sonra ise evla olan bunu yemememiz, ailemize ve çocuklarımızı yedirmememiz ve bir ihtiyaç sahibine vererek elden çıkarmamızdır. Aynı şekilde kabul etmediğimiz halde bir şekilde bu simit bize ulaşmış ise de (mesela hükmünü bilmediği için çocuğumuz kabul edip veya satın alıp getirmişse de) evla olan yememek, yedirmemek ve elden çıkarmaktır. Ta ki bu günleri kutlayanlara benzeme durumu söz konusu olmasın. Lakin simit elden çıkarılamayıp heba olarsa o halde elbette ki yenmelidir.

İbn Bâz (*rahimehullah*) şöyle söylemiştir: “... Eğer yemeklerini daha büyük bir mefsedeti engellemek için kabul etmişsen onu yeme, yedirmek gayesiyle fakirlere ver, lakin onlara bu yemek şu şu münasebet sebebiyledir veya falancanın yanından diye haber verme.”

Bu söylediklerimiz sadece kandil simidi için geçerli olmayıp bid'at olan herhangi bir kutlamaya özel olarak dağıtılan, ikram veya hediye edilen bütün mübah yemekler, içecekler, tatlılar ve her türlü eşya için de geçerlidir.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

ilimvecihad.com